

Lovran itd. Vse gore opasujejo verti in vinogradi. Tudi deleč v Istro se bi vidilo, ako ne bi gora „Učka“ pogleda zapirala. Reke ni še sedaj viditi; ako pa berzo greš, do pol ure jo boš vidil z njenimi velikimi poslopji in z luko, ki se kakor gojzd pred mestom dviguje. Malo pota še in — ti si v Reki.

Reka — slovansko mesto, kakor že starodavno ime spričuje — stoji na horvaškem primorju, pod zahodnim podnožjem juliških planin na reki, ki se imenuje Reka (Fiumara). Mesto se deli v novo in staro mesto, okoli 12.000 prebivavcev šteje v blizu 700 hišah. V starem mestu so hiše večidel majhne in ulice ozke, v novem pa so široke in snažne, hiše lepe in velike; naj večje poslopja so ces. fabrika, kjer delajo tobak in cigare, gledišče in pa hiša gosp. Bakarčiča. Naj imenitnejša hiša v Reki bo pa poslopje mornarske akademije, kadar bo izdelana. Med peterimi cerkvami je nar lepša in nar večja stolna cerkev, kjer je prošt s 6 kanoniki. Med naj večje imenitosti Reke se pa šteje cerkev sv. Vida; ona je okrogla in vsa sozidana iz lepega štirivoglatega kamnja; veliki stebri iz ličnega kamnja vzno-traj deržijo strop in vsi oltarji so dela umetnih mož preteklih stoletij. Ptujec, ki ga imenitne in lepe dela pretečenega časa veselijo, se rad mudí tu z ogledovanjem umetnih del. Imeli so to cerkev v pretečenem stoletju Jezuiti; njih samostan je bila velika hiša, v kateri so pa zdaj realne, normalne in latinske šole. V Reki je višji gimnazij z 8 razredi, ki so prav lepo uredjeni; le škoda, da je tako malo učencov na tem gimnaziju. Tudi dva samostana sta tukaj, nunska in kapucinsk. —

V Reki so štirje tergi: veliki, mali, Irmenski in Lizabetni terg; terg Irmenski je jako prostoren, pa bo še mnogo lepšan z vodnjakom, ki ga bojo berzo tu postavili. Dvoje sprehodišč (Alee) je v Reki, eno se imenuje Školič, drugo pa Lizabetini vert, kateri je še le pred dvema letoma narejen bil; podoben je ljubljanskemu „Sternallee“, le manjši je od njega.

Tukajšna luka (ladijostaja) je precej prostorna, pa ladije v nji niso popolnoma v zavetju, ker ni še prav izdelana. Kadar bo pa dodelana, se bo smela prvim našega cesarstva prištevati.

Četert ure od Reke stoji po svetu mnogo znani Tersat, hrib, na katerem je samostan frančiškanski z lepo cerkvijo sv. matere Božje. Na ti gori stoji tudi stari grad Frankopanov, ki je pa zdaj zapuščen.

Ako na Tersatško goro prideš in se okoli ozreš, ti se pogled odpre, kakoršnega še morebiti nikjer nisi imel. Vidiš namreč živahno mesto Reko in jadransko morje, na desni Istro in na levi mogočne juliške planine proti Senju. Nehoté boš izustil: Res lep je svet in mogočen njega Stvarnik!

J. Bilc.

Ogled po svetu.

Kitajsko in Kitajci.

Od daljnih krajev, ptujih stvari in narodov ljudje kaj radi izkrajno sodijo; mislijo si jih popolnoma puščave ali pa paradiže, zlo omikane gospode, ali pa naravnost pasjoglavce.

Ker smo nagnjeni tako netemeljito soditi o rečeh, katerih z lastnimi očmi gledati nam mogoče ni, mislim, da toliko bolj željni bi imeli biti, zvedeti resnico, kako je in kako da ni, kaj imajo pravega basni v sebi in kaj izmišljenega, ktere se pripovedujejo o tej ali uni reči, o tem ali unem narodu.

V sredi Azije leži carstvo Kitajsko (China), ktero imenujejo Kitajci „nebeško kraljestvo“, in tisuč in tisuč let znano že skor vsemu svetu po imenu, ne vémo nič kaj pravega, kako in kaj je tam, ker, ograjeni z neizmernimi zidovi s sumljivim očesom pogledujejo ptujca in vrata zapirajo, da bi kdo kaj dobrega ne odnesel ali kaj slabega ne zatrosil v to „nebeško kraljestvo“.

Vsakemu pa ni mogoče gledat iti, da bi z lastnim očesom se prepričal resnice, akoravno niso več današnje dni

tako terdovratni Kitajci, in zato nam je treba verjeti možem, kateri z velikim trudom, z mnogimi nevarnostmi, oboroženi z učenostjo potujejo po svetu, ter tako razširjujejo luč spoznanja in trebijo resnico neresnice. Zato hočem nekoliko posneti popis Kitajcov po Anderzon-u.

Sedmega grudna smo dosegli, skoz neizmerno število ribiških ladij jadraje, ktere so nam s pisanimi jadri nazna-novale neobičnosti in čudovitosti Kitajcov, iztok kantonske reke. Toliko čudovitih čolničev smo vidili tukaj, katerih pa ne bom popisoval, ker je dosti bolj imenitnega pri ladijah, ktere smo pozneje vidili. Pridši med perve robaste in gole skaline, smo zvedili, da smo med otoki „ladroni“, kjer ni nobene rastline, ne trave, ne drevesa, vse golo in pusto. Ti otoki so prebivališča glasovitih roparjev, katerih ni moglo kitajsko vladarstvo podjarmiti in jih še dandanašnji ne more ukrotiti. Ne le ob bregovih se klatijo in ropajo kar jim pod roke pride, tudi na močnih, berzoadernih ladijah, večidel pod poveljstvom Portugizov, temuč tudi v deželo jo udarijo po rekah ter se ne strašijo sicer mnogih ali slabih terdnjav in vsakteremu tudi ne bežé.

Če smo bližej suhemu šli, več čolnov je bilo polnih Kitajcov s širocimi klobuki. Vidilo na njih se je bogastvo ljudstva, kar priča slehern kraj na suhem in morji. Nekaj milj še po morji jadraje smo prišli v Honkong, angleško mesto, ktero hočem pozneje nekoliko omeniti, ker smo tukaj božič praznovali. Komaj smo sidro vergli, ker je čolnič na suho šel po pisma in druge reči, je bilo že polno Kitajcev okoli ladije ponujaje vsake baže naj različnejšega sadja in družih reči, vse zlo mikavno in dober kup. Eden družega angležki ogovarjaje, radovedno pogledovaje se, zbiraje, kupčevaje, je bilo težko razločiti, kdo je zanimivši: naši švedski mornarji ali ptuji kramarji pod širokimi klobuki, in v trenutku je bilo na ladii življenje, da se je vse terlo. Ko je čoln nazaj prišel, smo jo naprej odrinili proti Whampol. Radovedno smo kitajske čolne ogledovali, kateri so se počasi memo nas gibali. Na obéh stranéh zgib rudeče, prav živo opisan, z velikimi očesi; Kitajc namreč pravi: „brez oči ne more ne gledati ne iti“, z visokim zadnjim delom, z majhnimi altani po stranéh, in poln upijočih, kateri zraven še na bobne tolčejo in prepevajo, in ne molčé nikdar, ne pri delu, ne kadar počivajo, majé se čoln kakor strašni velikan starodavnih časov — in ako bi ga vedno in okrog in okrog ogledoval, vedno bi bilo še kaj novega zapaziti bilo, ker v vsi svoji neokrevnosti nek naraven nagib k znajdbam kaže, kar se tukaj na mnogoverstnih rečeh lahko vidi.

Nar zanimivši je bil perve dni izhod na deželo. Pomorje od deleč zeleno in kaj mikavno ni bilo bližej pridši bogato imenitnost, posebno kar rastlinstvo zadeva. Za ozkim pasom gostega bičja razprostira se bregovje enako obalu in za njim do sinjih gorá v daljini ni nič drugega kot močvirje, na katerem je sem ter tje sternje požete riškaše, med katerim divje race in druge živali brozgajo. Na vs križ čez to močvirje so steze, zaperte po kratkih medprostorih.

S pomočjo nekega prijaznega Kitajca smo prišli skoz perve vratica in če si ravno so pravili, da so tukajšni prebivavci pred malo dnevi dva Angleža umorili, se nismo dali prestrašiti ter smo neboječi šli od enih vratíc do družih, od ene kočé do druge. (Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Prage se piše: Vsa za pariško razstavo namenjena živina, ktera je imela skoz Prago iti — namreč 64 goved, 222 ovác in 14 prešičev — se je 10. in 11. dan t. m. tukaj snidla in v en vozovlak z 35 vozovi na železnici spravila; v prostornih vozovih so ji dobro nastljali in jo oskerbeli z vsem potrebnim za daljno pot v Pariz.

Iz Pavlovica na Marskem piše gojzdni kontrolor V. Diebl marskemu gospodarskemu časniku čuden prikazek, ki ga je tudi v podobi izrisal. V grajšinskem gojzdu stoji 120 let stara jelka, skoraj na sredi debla pa visí čoz nje

druga jelka, 105 let slara, ktera je blizo une stala; pred več leti pa jo je veter poderl in na uno naslonil takole ✂. Ko so jo gojzdnarji pred 5 leti posekali in jo domú vzeti hotli, je bila z uno tako zarašena, da je niso mogli odtergati in jo tedaj pustili viseti. Pa ne le lepo zelena in sočna je ta jelka, čeravno brez korenine v zraku visi z uno zarašena, temuč raste tudi; lansko leto je pognala za 2 pavca. Menda bi kaj tacega ne verjel, kdor ni vidil, pa je čista resnica, ktere se vsak lahko prepriča s svojimi očmi.

Iz štajarskih slovenskih Goríc 8. maja. Če nikoli, so gotovo letos naše slovenske Gorice kazale, da jih ne imenujemo zastonj „venec Štajarske“. Kakor v raji se je letos vse lepo in krasno nastavilo, in očitno je lil božji blagoslov z nebes na trud pridnega kmetovavca, kteremu je serce veselja poskakovalo, ko je prišel na polje in vidil lepo in že precej veliko setev, zibajočo se sem ter tje. Al 20. aprila popoldne se pripodijo hipoma černe debele megle in hudo nevihto pripeljejo. Okoli šestih zvečer je toča razsajati jela, da je bilo strah in groza; jokaje je ljudstvo roke sklepalo in v izbe bežalo. Še drugega dne je bilo sem ter tje na kupe ledú. Zadela je ta nesreča okoli 20 majhnih krajín in se vlekla od Št. Ilja čez Jarenino, Št. Jakopa, Št. Jurja in še dalje doli. Nesreča je tem večja, ker je v teh krajih že nekoliko let sem vsako leto toča bila. Menda da so ti kraji že takošni, da se toča ložeje nareja in bite-daj, ako smem kaj svetovati, svetoval: naj bi gospodarji v slovenskih Goricah, ktere skoz nobeno leto brez toče niso, z a v a r o v a l i (asekurirali) svoje polja in vinograde, kakor svoje hiše zavarujejo; saj so tudi za to društva *). Oroslav P.

Novičar iz raznih krajev.

Po postavi od leta 1851 so bile le nektare sôbe v farovžih in stanovališčih višje duhovšine vsih od deržave priznanih vér vojaškega vkvartiranja proste; cesarski sklep od 5. dnéva t. m. pa zapoveduje, da vprihodnje so vse te stanovanja vkvartiranja popolnoma proste; le če se ima vojašk duhoven ravno tiste vére vkvartirati, se mu ima stavovanje ondi dati; — če pa ima duhovnik kje svojo lastnino in svojo hišo, v kateri ne stanuje, se vé da ne veljá ta oprostitev. — Na predlog c. k. ministerstva dnarstva so presvitli cesar povišali plačo dvema učiteljema, ktera jo vživata iz dnarnice cesarskega rudnika, vprihodnje pa ministerstvu dovoljenje dali, da jo smé samo povišati, ako to za potrebno spozna. Mili ta ukaz je takim učiteljem, kteri se plačujejo iz kakega takega zaklada in so boljše plače potrebni, očitno kazálo, naj se s prošnjo obernejo do sl. ministerstva dnarstva. — Višja sodnija je razsodila, da od tistega, kteri je kako po sodniški eksekuciji prodano posestvo kupil, se nikoli več kakor k večem za 3 leta na dolgu zaostali davki terjati morejo; če je stareji davkini dolg na posestvu in ni bil poplačan preden se je posestvo na kant djalo, se ima iztirjati od poprejšnega gospodarja. — Iz Dunaja se piše, da ministerstvo se še zmiraj posvetuje o novi postavi za obertnike in rokodelce, ker mu je mnogo

*) Da bi pač gospodje, kteri od te asekuracije kaj več vejo, kakor jez, tako dobri bili in to v „Novicah“ razložili in svetovali.

Pis.

O tej zadevi vémo za gotovo povedati, da teržaška asekuracija pod imenom „Azienda assicuratrice“ je pred nekterimi leti osnovala vzajemno zavarovavnico poljskih pridelkov zoper škodo toče (glej „Novice“ 1848. 3. list) za avstrijansko nadvojvodino, za štajarsko, koroško in krajnsko. Ker pa je tako malo posestnikov v to asekuracijo se zapisovalo, da poškodovanim ni móгла nazadnje več kot 27 fl. za 100 fl. poverniti, je nehala ta asekuracija, tako, da gospodarji imenovanih dežel se sedaj nikjer zastran toče zavarovati ne morejo. Tako vsaka dobra naprava konec vzame, ako ne najde dostojne podpore. Žalostno je to, da v omenjenih deželah je taka zanikernost memo družih, postavimo, Marske, in Česke, kjer se gospodarji tako marljivo zavarujejo proti toči in ognju.

Vred.

nasprotnih predlogov došlo, vendar se stanovitno derži svobodnega pravila. — Ogerska dežela bo kmali drugač obdelana, če bo nakupovanje zemljiš delj časa takošno, kakoršno je sedaj; v požunskem časniku „Pressb. Ztg.“ beremo, da se išejo zemljišča za 60.000, 100.000, 150.000, 500.000 fl., in eno celó (ki pa mora večidel polje biti) za 2 do 3 milijone, berž ko ne za novo naselitev. — Iz Livorne na Laškem se piše od 11. t. m., da zimsko vreme, ki je ondi vnovič nastopilo, ni polju sicer nič, toliko več pa sadju škodovalo in mnogo svilodov (židnih červi) pokončalo; na deteljših se kaže čedalje več plesnine, na tertipah še nič. — Strašna nesreča se je zgodila v Nikloviču na Marskem: 28 let stara pekinja, ki se je že nekaj časa po malem mešala, je 3. dan t. m., ko ni bilo moža domá, svoja dva otročiča, ki sta se na dvoru igrala, s sekiro pobila, in pa pesternjo njuno; potem je letela iz hiše in na ulicah vasi pobije še 3 otroke in pa staro ženico, ki je otrokom na pomoč pritekla, — tako je v enem hipu ležalo 7 merličev. Kaže nam ta strašna prigodba, kako potreba je čuti nad takimi ljudmi, ki se mešati začno, da se odverne grozna nesreča. — V Deseregi (v Sardinii) se je pa te dni pripetila tudi strašna nesreča: poderl se je turn in pa farovž tikoma njega; 80 let starega fajmoštra in 65 staro kuharico so mrtva iz razvalín izkopali. — S politiko pridemo danes na zadnje, ker ni veliko novega povedati. V spomin sklenjenega miru je kraljica angležka pomilostila vse zavolj političnih hudodelstev zaperte. Začeli so govoriti od zbora vsih evropejskih vladarjev, ki, v dopolnjenje pariškega zbora, ima biti mesca julija v Berolinu. „Čas“ pravi, da se Rusi pripravljajo na vojsko zoper kavkaške ljudstva. Teržaški časnik „Tr. Ztg.“ našteva v poslednjem listu grozovitosti, ktere Turki dopernašajo zoper kristijane in njih cerkve v Magnezii, Manisi, Dugurdli, Baindyru, Tirhu, Hujdu, Nazli, Aidinu, Karaburnu in v družih krajih. Če ne bo sultan drugač stopil na noge, bo po novem Hat-Humajumom kristijanom podeljena ravnopravnost njim naj večja nadloga.

Hudobni sin.

Serbska národna. Vuk I., 204, 123.

Rodí majka spored devet sinov,
Izrodí jih pa postane vdova,
Odgojila vse je vdova majka
S preslico in pridno svojo roko,
Odgojila, osem izženila.
Ko ženila pa je devetega,
On odganja majko v černo goro:
„Spravi, majka, se v zeléno goro,
Prišli bodo k meni sem svatovi,
Studila se bodeš ti svatovom,
Ker si zlo že stara kermežljava;
Spravi, majka, se v zeléno goro,
E da bi te kaka zver požerla!“
V goro majka s palico odide,
In med potjo grozne solze toči.
Srečata jo potnika dva mlada:
„Oj, za Boga, sirotica stara!
Kje si tako rano vstala, majka!
Rano vstala, da ti bereš bilje?“
Majka joka, reči nič ne more;
Joka, komaj tole beseduje:
„Sem rodila devet milih sinov,
Devet sinov, spored devet sinov,
Izrodila in postala vdova,
Odgojila vse sem vdova majka
S preslico in pridno svojo roko,
Odgojila, osem izženila;
Ko ženila pa sem devetega,
On odganja mene v černo goro,
Da požerla kaka zver bi mene.“ —
Pravita ji popotnika dva mlada:
„Verni se na dom, sirota stara,
Da ti vidiš devet svojih sinov.“
Kadar majka se na dom poverne,
Devet sinov bilo devet kamnov,
Devet mašic devet kač strupenih,
Pa se kače vijejo po kamnih.

C.